

TĂNG CƯỜNG CÔNG TÁC QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC ĐỐI VỚI ĐẦU TƯ TRỰC TIẾP NƯỚC NGOÀI TRÊN ĐỊA BÀN HÀ NỘI

TRỊNH THỊ THU HƯƠNG *

1. Thực trạng quản lý nhà nước về FDI trên địa bàn thành phố Hà Nội

Các doanh nghiệp có vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài đã từng bước trở thành một bộ phận hữu cơ của nền kinh tế Thủ đô. Đặc biệt trong các năm gần đây môi trường đầu tư trên địa bàn Hà Nội tiếp tục được cải thiện, Hà Nội đã vươn lên dẫn đầu cả nước về thu hút FDI năm 2005 và tiếp tục là một trong những địa phương đứng đầu cả nước về thu hút FDI năm 2008.

Có thể khái quát những kết quả chủ yếu đã đạt được trong quản lý nhà nước (QLNN) về thu hút FDI trên địa bàn thành phố Hà Nội như sau: *một là*, đã từng bước hoàn thiện xây dựng quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội đến năm 2015 (tầm nhìn đến năm 2020); *hai là*, đã chủ động xây dựng quy hoạch và lập danh mục dự

án thu hút FDI theo kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội; *ba là*, cơ chế, chính sách khuyến khích, ưu đãi được ban hành theo đúng khuôn khổ pháp lý; *bốn là*, cải cách về thủ tục hành chính đã từng bước được đổi mới; *năm là*, quản lý sau cấp phép đối với doanh nghiệp có vốn FDI đã được chú trọng hơn; *sáu là*, năng lực quản lý của cán bộ tham gia QLNN đối với hoạt động FDI được nâng lên đáng kể.

Tuy nhiên, QLNN bằng pháp luật đối với FDI ở Hà Nội vẫn bộc lộ nhiều hạn chế. Những vướng mắc trong việc thực hiện QLNN đối với FDI đang là một trong những rào cản lớn, làm tụt hạng cạnh tranh của Hà Nội so với các địa phương khác. Kết quả chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh về môi trường đầu tư kinh doanh (PCI) năm 2008 Hà Nội chỉ xếp thứ 31/64 đơn vị. Hà Nội đứng sau rất nhiều các địa phương khác như Đà Nẵng, Bình Dương,

Vĩnh Phúc, Đồng Nai, Quảng Ninh, Phú Yên. Chỉ số cạnh tranh cấp tỉnh tuy không tuyệt đối đúng, nhưng rõ ràng Hà Nội còn bộc lộ rất nhiều yếu kém trong thu hút FDI. Vị trí thứ 31 này quả không xứng tầm với thành phố Hà Nội.

Nguyên nhân chính làm hạn chế QLNN đối với FDI trên địa bàn thành phố Hà Nội chính là cơ chế, chính sách và những quy định pháp lý chung của Nhà nước còn đang trong quá trình hoàn thiện nên còn nhiều bất cập. Nhà nước còn duy trì sự quản lý một cách bất hợp lý trong các qui định của pháp luật, làm thay hoặc can thiệp quá sâu vào các vấn đề thuộc quyền tự quyết của các doanh nghiệp dẫn đến gây khó khăn hơn là hỗ trợ hoặc hướng dẫn doanh nghiệp. Khi nhà nước can thiệp quá sâu vào quá trình đưa ra quyết định đầu tư cũng như hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp thì vô hình

* Phòng Hợp tác Quốc tế.

chung đã xóa bỏ hoặc vô hiệu hóa các biện pháp khuyến khích đầu tư, kinh doanh. Đặc biệt, cơ chế, chính sách và năng lực quản lý của thành phố còn chưa thực sự đáp ứng được yêu cầu đổi mới trong điều kiện hội nhập kinh tế quốc tế nên QLNN bằng pháp luật đối với FDI trên địa bàn thành phố Hà Nội thời gian qua còn nhiều bất cập. Về cơ bản, đến nay Hà Nội vẫn chưa có được hệ thống cơ chế, chính sách đồng bộ, phù hợp với đặc thù của Thủ đô để tăng cường thu hút FDI phát triển kinh tế - xã hội.

2. Định hướng thu hút FDI trên địa bàn thành phố Hà Nội

- *Thu hút FDI phải đảm bảo tính nhất quán chủ trương của Đảng, Nhà nước.* Chính nhờ những phương tiện pháp luật mà các chính sách của Đảng đã được áp dụng trở thành thực tiễn của đời sống kinh tế - xã hội. Đường lối, chủ trương của Đảng là linh hồn của pháp luật. Trong lĩnh vực kinh tế, Đảng lãnh đạo bằng việc xác định rõ đường lối chính sách mở rộng quan hệ đối ngoại và chủ động hội nhập kinh tế quốc tế để học hỏi, tiếp thu

có chọn lọc kinh nghiệm quốc tế, nhằm tạo lập một hệ thống pháp luật đầu tư phù hợp với điều kiện kinh tế xã hội của cả nước. Vì vậy, tăng cường QLNN bằng pháp luật đối với FDI trên địa bàn thành phố Hà Nội hiện nay cần quán triệt sâu sắc tinh thần cơ bản trong các nội dung tư tưởng mà Đảng ta đã đề ra.

- *Cần chủ động xây dựng cơ chế, chính sách phù hợp với đặc thù của Thủ đô.* Trong phát triển kinh tế nói chung và kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài nói riêng, Hà Nội cần chủ động kiến nghị với Nhà nước có sự ưu tiên nhất định, nhất là việc giải quyết các vấn đề cơ chế, chính sách đặc thù, về định hướng, về các thủ tục pháp lý.

- *Cần tiếp tục đổi mới tư duy.* Để tận dụng được tối đa tiềm năng và cơ hội về thu hút FDI, điều quan trọng nhất là Hà Nội cần phải tiếp tục đổi mới tư duy trong hoạt động FDI cho phù hợp với tình hình mới. Sự chuyển dịch vốn FDI của thế giới trong thời đại ngày nay không chỉ giới hạn trong từng khu vực địa lý, mà còn phụ thuộc rất nhiều vào địa bàn nào tạo ra được

lợi thế nhất, an toàn và an ninh cho các nhà đầu tư, thủ tục hành chính đơn giản nhất, lĩnh vực đầu tư mở rộng nhất với những sự hạn chế hết sức tối thiểu.

Để ý tưởng mới của các nhà đầu tư nhanh chóng biến thành cơ hội kinh doanh và được thực hiện trong một môi trường thuận lợi nhất thì vấn đề then chốt nhằm phát huy có hiệu quả hoạt động FDI ở Hà Nội là QLNN của thành phố.

- *Chú ý đến chất lượng quản lý của địa phương.* Xét về mọi mặt, Hà Nội vẫn là nơi có lợi thế tổng hợp hơn cả so với các địa phương khác trong cả nước về thu hút FDI. Tuy nhiên, các nhà đầu tư còn rất quan tâm tới chất lượng quản lý của địa phương, nơi mà họ đang hoặc sẽ tiến hành hoạt động kinh doanh. Do đó, Hà Nội không nên quá tập trung vào những điều kiện sẵn có mà cần chú ý đến những yếu tố khác do con người tạo ra như sự nỗ lực chủ quan của các nhà lãnh đạo và bộ máy chính quyền các cấp, nếu không Hà Nội sẽ mất dần đi lợi thế.

- *Coi trọng hiệu quả hơn số lượng.* Việc thu hút FDI trong giai đoạn hiện nay cần phải đảm bảo mối quan

hệ hài hòa giữa thu hút và triển khai, coi trọng hiệu quả hơn số lượng, thực hiện hơn đăng ký, lấy việc nâng cao tỷ lệ vốn FDI thực hiện là cơ sở cho việc định hướng phát triển kinh tế có vốn đầu tư nước ngoài trong thời gian tới. Việc thu hút được nhiều FDI cả về số lượng dự án và số vốn đầu tư đăng ký là cần thiết nhưng như vậy là chưa đủ mà cần phải dành sự quan tâm đúng mức đến số vốn thực hiện của doanh nghiệp. Hà Nội cần phải coi trọng số vốn thực hiện của doanh nghiệp – đây mới chính là số vốn thực của nhà đầu tư nước ngoài chuyển vào nước ta; và cần chú ý nhiều đến hiệu quả phát triển kinh tế có vốn đầu tư trực tiếp nước ngoài phù hợp với tính đặc thù của Thủ đô.

3. Các giải pháp đảm bảo QLNN bằng pháp luật đối với FDI trên địa bàn thành phố Hà Nội

Để đảm bảo QLNN bằng pháp luật đối với FDI trên địa bàn thành phố Hà Nội cần thực hiện tốt các giải pháp sau:

Thứ nhất, tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với hoạt động QLNN bằng pháp luật đối với FDI

Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trong việc đề ra đường lối, chủ trương, chính sách QLNN bằng pháp luật đối với FDI cần tập trung vào những công việc chủ yếu sau:

- Đề ra đường lối, chủ trương trong việc tạo môi trường đầu tư lành mạnh, an toàn, thuận lợi cho hoạt động của các doanh nghiệp FDI trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN.

- Tăng cường xây dựng các chính sách hợp lý, thiết thực nhằm triển khai và thực hiện có hiệu quả QLNN bằng pháp luật đối với FDI.

- Ban hành các chủ trương, chính sách nhanh chóng, kịp thời trong việc tăng cường cơ chế thanh tra, kiểm tra và xử lý các vi phạm pháp luật về FDI.

Thứ hai, tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật và chính sách về FDI

Mâu thuẫn giữa các văn bản quy phạm pháp luật đang là cản trở lớn đối với hoạt động thu hút FDI. Rất nhiều văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến hoạt động FDI được ban hành một cách vội vàng và đã gặp phải sự phản ứng quyết liệt của các nhà đầu tư nước ngoài. Sự xung đột

giữa các quy định pháp lý làm cho các cơ quan quản lý nhà nước có cách hiểu và giải quyết khác nhau đối với cùng một vấn đề, tạo cho các nhà đầu tư nước ngoài có ấn tượng không tốt về môi trường pháp lý của Việt Nam, bởi sự không minh bạch và thiếu nhất quán. Nguyên nhân chính của tình trạng trên là việc xem nhẹ ý kiến của các doanh nghiệp, những đối tượng chịu sự điều chỉnh của các quy định pháp lý sắp ban hành trong quá trình soạn thảo các văn bản này.

Để đảm bảo tính khả thi của các giải pháp định hướng phát triển các hình thức FDI tại Việt Nam cần có các quy định bắt buộc các cơ quan nhà nước phải tham khảo nghiêm túc ý kiến của các doanh nghiệp có vốn FDI khi ban hành các văn bản quy phạm pháp luật có liên quan đến doanh nghiệp này. Đồng thời, phải tăng cường công tác kiểm định, rà soát các văn bản quy phạm pháp luật trước khi ban hành để kịp thời khắc phục các vấn đề có xung đột về pháp lý.

Trong những năm tới, UBND thành phố Hà Nội cần tiếp tục nghiên cứu, rà soát, sửa đổi, bổ sung hoặc

ban hành những chính sách khuyến khích FDI mới, tập trung vào ưu tiên về tài chính, thuế, tiền thuê đất, xây dựng kết cấu hạ tầng tạo điều kiện phát triển sản xuất, kinh doanh thuận lợi; hỗ trợ đào tạo, cung cấp nguồn nhân lực có trình độ kỹ thuật cao cho các doanh nghiệp và khen thưởng, động viên đối với các doanh nghiệp làm ăn tốt, có hiệu quả, thậm chí mạnh dạn cho vay tín dụng ưu đãi nếu các doanh nghiệp hoạt động tốt, có đóng góp lớn cho phát triển kinh tế - xã hội của Hà Nội, có nhu cầu đầu tư mở rộng sản xuất, kinh doanh.

Thứ ba, tăng cường công tác quản lý, điều hành và phối hợp giữa các cơ quan QLNN ở trung ương(TW) và địa phương đối với FDI

Không ngừng hoàn thiện bộ máy QLNN đối với FDI, đảm bảo phân công, phân nhiệm rõ trách nhiệm, quyền hạn và thẩm quyền đối với các Bộ, ngành từ TW đến địa phương có thẩm quyền quản lý và phê duyệt cấp Giấy phép đầu tư. Từng bước hoàn thiện quy trình quản lý, kiểm tra giám sát hoạt động của doanh nghiệp sau khi được cấp phép đầu tư cũng như

tập trung tháo gỡ những khó khăn và vướng mắc trong việc triển khai thực hiện dự án, hỗ trợ các doanh nghiệp có vốn FDI hoạt động sản xuất kinh doanh có hiệu quả. Kiên quyết giải thể các dự án không có khả năng triển khai nhằm thu hồi đất cho các dự án mới, khuyến khích và tạo điều kiện thuận lợi cho các dự án lớn, các dự án chuyển giao công nghệ, mở rộng sản xuất kinh doanh.

Nâng cao hơn nữa năng lực của hệ thống QLNN ở Hà Nội là yêu cầu có ý nghĩa quyết định đến hiệu quả và hiệu lực QLNN đối với các doanh nghiệp có vốn FDI trên địa bàn thành phố Hà Nội. Hệ thống cơ cấu tổ chức QLNN có đủ năng lực, trình độ, kinh nghiệm, nhanh nhạy, linh hoạt nắm bắt tình hình thực tiễn và những vấn đề đặt ra để có phương hướng và giải pháp xử lý kịp thời. Tránh sự ỷ lại, trông chờ vào những quyết sách của Nhà nước.

Thứ tư, nâng cao trình độ, năng lực và phẩm chất đội ngũ cán bộ, công chức trong lĩnh vực quản lý FDI

Thực tế những năm qua cho thấy, có rất nhiều

trường hợp sự đổ vỡ của các doanh nghiệp có vốn FDI bắt nguồn từ sự yếu kém của cán bộ quản lý. Do vậy, cần phải chú ý đào tạo cho được một đội ngũ cán bộ người Việt Nam, nhất là cán bộ lãnh đạo, quản lý hoạt động FDI có năng lực và phẩm chất tốt.

Để phát huy hiệu quả công tác QLNN đối với hoạt động FDI cần coi trọng công tác cán bộ và đào tạo nguồn nhân lực. Trong xu thế phát triển hiện nay, thành phố Hà Nội cần sớm sắp xếp đội ngũ cán bộ quản lý FDI theo hướng: tập trung đào tạo nguồn nhân lực có chất lượng cao, đáp ứng yêu cầu phát triển của các ngành, lĩnh vực mũi nhọn của thành phố. Chú trọng phát triển các trung tâm dạy nghề với máy móc thiết bị hiện đại, đáp ứng nhu cầu về lao động kỹ thuật; có chính sách đãi ngộ phù hợp để sử dụng sinh viên tốt nghiệp xuất sắc từ các trường đại học; xây dựng lực lượng tri thức đầu đàn đáp ứng nhu cầu phát triển của thành phố.

Thứ năm, đảo đảm cơ sở vật chất cho hoạt động FDI

Mặc dù đã có rất nhiều cố gắng cải thiện môi trường đầu tư cả về cơ sở hạ

tăng, cũng như hệ thống pháp luật, cơ chế, chính sách quản lý hoạt động FDI, nhưng môi trường đầu tư của Việt Nam nói chung, của Hà Nội nói riêng vẫn chưa tạo nên một động lực mạnh mẽ đối với nhà đầu tư nước ngoài, trong đó những hạn chế về cơ sở vật chất đã tạo nên trở ngại đối với hoạt động của các doanh nghiệp có vốn FDI. Vì vậy, để đảm bảo cơ sở vật chất cho hoạt động FDI thì việc tiếp tục cải thiện kết cấu hạ tầng là một bước đi cần thiết nhằm nâng cao hiệu quả QLNN bằng pháp luật đối với FDI.

Thứ sáu, tăng cường công tác vận động, xúc tiến FDI

Các cơ quan QLNN cần phải coi xúc tiến đầu tư là chức năng đầu tiên của mình. Những năm gần đây, hoạt động này ở Hà Nội đã có nhiều chuyển biến nhưng vẫn còn một số tồn tại. Bối cảnh cạnh tranh về thu hút vốn FDI giữa các nước, các địa phương ngày càng gay gắt, đòi hỏi Hà Nội cần tiếp tục đổi mới, cải tiến mạnh phương thức vận động xúc tiến đầu tư thì mới tranh thủ được nhiều nguồn vốn FDI, các tập đoàn đa quốc gia. Bên cạnh cách thức xúc tiến đầu tư

theo đối tác, địa bàn, lĩnh vực thu hút FDI, khi vận động xúc tiến đầu tư vào Hà Nội cần phân làm 3 đối tượng: nhà đầu tư tiềm năng, nhà đầu tư chuẩn bị tiến hành đầu tư và nhà đầu tư đã có dự án.

Thứ bảy, tiếp tục cải cách hành chính trong lĩnh vực FDI

Có thể coi đây là giải pháp đột phá trong cải thiện môi trường đầu tư và cũng là làm tốt hơn chức năng QLNN bằng pháp luật đối với FDI, vừa đảm bảo tính tự chủ trong hoạt động sản xuất kinh doanh của các doanh nghiệp có vốn FDI, vừa giám sát chặt chẽ việc tuân thủ các quy định của pháp luật. Trình độ, khả năng và nghệ thuật quản lý của bộ máy nhà nước, thể hiện rõ nhất trong việc thực hiện một cách tổng hợp các biện pháp liên quan đến định hướng, chính sách và giải quyết các thủ tục đầu tư. Các cơ quan nhà nước cần có tư duy phù hợp đối với FDI theo hướng coi đây vừa là lợi ích vừa là trách nhiệm. Cơ quan QLNN cần nhận thức và quán triệt quan điểm phục vụ trong chỉ đạo thực hiện cải cách thủ tục hành chính, đơn giản hóa thủ tục hành

chính tới mức cao nhất đem lại thuận lợi nhất cho nhà đầu tư nước ngoài.

Thứ tám, tăng cường kiểm tra, giám sát, xử lý nghiêm minh đối với các hành vi vi phạm pháp luật trong lĩnh vực FDI

Nắm bắt, đánh giá và khuyến khích các doanh nghiệp có vốn FDI hoạt động có lãi, tăng giá trị xuất khẩu, thực hiện đúng định hướng và quy định của Nhà nước, đồng thời ngăn chặn kịp thời những tiêu cực, gian lận trong hoạt động kinh doanh thương mại của các doanh nghiệp có vốn FDI là rất cần thiết. Việc tăng cường theo dõi, giám sát và nâng cao trình độ quản lý, giám sát hoạt động của các doanh nghiệp có vốn đầu tư nước ngoài là một đòi hỏi hết sức cần thiết. Nó xuất phát từ cả phía Nhà nước và doanh nghiệp, các chủ đầu tư để đảm bảo cạnh tranh lành mạnh. Vừa kiểm soát nhưng đồng thời phải vừa có những giải pháp xử lý, ngăn chặn kịp thời những tiêu cực trước khi phát sinh, vừa có những giải pháp trợ giúp cần thiết, hợp lý để các doanh nghiệp hoạt động theo đúng quy định, mục đích trong giấy phép đầu tư. □